

Verslag van de Rekencommissie Bond Heemschut

Aan: Leden van de Erfgoedvereniging Heemschut

Van: Rekencommissie

Besproken met: a.i. bestuursleden de heren Van Gils en Doolaard op 7 juni

Datum: 14 juni 2017

De Rekencommissie heeft dit jaar **'transparantie'** gekozen als onderwerp van onderzoek. Dit onderwerp hebben wij op drie onderdelen - governance, financiën en communicatie – beoordeeld. Daarover worden in dit verslag conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

Op basis van door de Rekencommissie aan het bestuur van de vereniging gevraagde documenten en informatie hebben wij ons onderzoek uitgevoerd. Op 2 juni 2017 hebben wij op het gebied van governance en communicatie een overzicht van constatering en/of statutaire vormfouten aan het bestuur gerapporteerd. Tevens hebben wij om meer informatie en toelichtingen gevraagd met betrekking tot de jaarrekening(en) 2016. De antwoorden en informatie zouden meer verduidelijking moeten geven over de financiën van de vereniging. Tot slot hebben wij ontbrekende documenten opgevraagd.

Inmiddels heeft de Rekencommissie een deel van de nagevraagde stukken ontvangen. Wij begrijpen dat het bestuur meer tijd nodig heeft om antwoorden te formuleren op de door ons gevraagde toelichtingen op de financiële gegevens.

Wij stellen voor om - naast dit verslag - ook onze constatering en gevraagde toelichtingen te publiceren op de website, doch eerst nadat het bestuur daarop heeft gereageerd.

In geval er verbeteringen op genoemde constatering in 2017 in gang zijn gezet, zijn deze in dit verslag genoemd.

De Rekencommissie verontschuldigt zich voor de late toezending en communicatie.

Governance en transparantie

De Rekencommissie heeft de verslagen van de bestuursvergadering van 2016 op een rij gezet en komt daarbij tot conclusie dat de huidige bestuurlijke constellatie van Bond Heemschut leidt tot een beperkte bestuurbaarheid. Door de samenstelling van het Bestuur en de statutaire vastlegging van een noodzakelijk quorum in de vergaderingen kunnen besluiten soms niet genomen worden. Er worden fouten gemaakt door waarnemers te verwarren met plaatsvervangers, en er is onduidelijkheid over zittingsduur en rooster van aftreden. Dat heeft alles te maken met de statutaire verwevenheid van de Provinciale Commissies met het Landelijk Bestuur.

Op basis van de situatie tot nu toe is ons advies: maak een klein Bestuur van bijvoorbeeld vijf leden, Voorzitter, Secretaris, Penningmeester en twee leden (kunnen leden zijn onafhankelijk van Provinciale commissies) en maak een Raad van Toezicht vanuit de Provinciale Commissies. Maar ook een Raad van Toezicht van dertien leden is

onwerkbaar, dus stellen we voor een roulatiesysteem te ontwerpen waardoor alle Provinciale Commissies om een aantal jaren vertegenwoordigd zijn en bereid zijn een daadwerkelijke bijdrage aan de Raad te leveren.

De Rekencommissie heeft kennis genomen van de Ambitienota – te bespreken in de komende AVL - waarin suggesties worden gedaan het huidige bestuur om te vormen naar een klein slagvaardig bestuur. Ook de inventarisatie van de in functie zijnde bestuursleden, hun vervangers en waarnemers is een stap in de goede richting.

Financiën en transparantie

Bij het beoordelen van de financiën heeft de Rekencommissie zich de algemene vraag gesteld: hoe efficiënt wordt een door de vereniging ontvangen euro vanuit contributies, giften, donaties en legaten ingezet? Dit leidde niet alleen tot een aantal concrete vragen, met name bij het jaarverslag van het Hulpfonds maar vooral ook tot fundamentele kwesties: de mate waarin financiële keuzes besproken werden in de diverse gremia van de organisatie en de transparantie daarvan. In hoeverre zijn de gemaakte kosten van de werkzaamheden van het bondsbureau van nut geweest voor het werk van de provinciale commissies? De beschikbare notulen laten niet zien dat vragen van kostenbeheersing en efficiency centraal werden gesteld. De Rekencommissie bepleit daarom sterk, dat de jaarrekening en de begroting van de Erfgoedvereniging en het Hulpfonds steeds worden voorafgegaan door een 'managementrapportage', waarin wordt uitgelegd in welke mate en waarom de jaarrekening afwijkt van de begroting en aangegeven wordt in hoeverre deze afwijkingen aanleiding zouden moeten zijn voor aanpassingen in de financiële kaderstellingen op korte en middellange termijn. De Rekencommissie kan thans geen oordeel vellen over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de inzet van de financiële middelen in 2016.

De verwevenheid tussen de Erfgoedvereniging en het Hulpfonds is een cruciaal punt. Ongeacht de financiële situatie van de Erfgoedvereniging zegde het Hulpfonds jaarlijks een vast bedrag toe aan de vereniging, zelfs in geval dit voor de vereniging niet noodzakelijk was omdat de vereniging nog voldoende werkkapitaal had.

De Rekencommissie is van mening dat deze handelwijze geen goede incentive is geweest tot efficiënt werken en besturen binnen de Erfgoedvereniging. Bij de behandeling van de begroting van de vereniging moet het over te hevelen bedrag vanuit het Hulpfonds meer deel uitmaken van de besluitvorming dan tot nu toe het geval is geweest, waarbij het uitgangspunt zou moeten zijn dat dit bedrag zoveel mogelijk wordt beperkt. Zeker tegen de achtergrond van de soms grote fluctuaties in de jaarlijkse som van giften en legaten, moeten andere bronnen van inkomsten voor de Bond Heemschut gevonden worden. Heemschut wordt deels ook bekostigd uit publieke gelden waardoor wij nog zorgvuldiger moeten omgaan met de middelen: op door de Erfgoedvereniging of Hulpfonds ontvangen giften en legaten wordt immers geen belasting ingehouden.

De Rekencommissie staat positief tegenover aanpassing van het beleid van het Hulpfonds: er wordt vanaf 2017 een maximum bedrag vastgesteld voor de bijdrage uit het Hulpfonds en door de jaren heen wordt telkens gezien welk bedrag noodzakelijk is, zodat dit ook naar beneden kan worden bijgesteld.

Communicatie en transparantie

Ook hier hebben we vanuit een analyse van bijvoorbeeld de website, maar ook de verslagen van bestuursvergaderingen geconcludeerd dat niet alles even open en transparant wordt gecommuniceerd. Het opnemen van Provinciale Commissieleden in het Bestuur blijkt daarvoor ook geen oplossing, wanneer vertegenwoordigers niet altijd of zelfs altijd niet aanwezig zijn.

Ons advies is dan ook dat een goed functionerend daadkrachtig bestuur beter zijn besluiten goed kan communiceren met de achterban zodat iedereen op de hoogte is van de besluitvorming binnen de vereniging en daar ook bijvoorbeeld door het publiceren van de agenda van de bestuursvergaderingen invloed op uit kan oefenen.

Een andere vorm van inrichting van het Bestuur vergt ook een consequente transparante berichtgeving naar de leden. Daardoor hebben leden continu zicht op de handelingen van Bestuur (en Raad van Toezicht). Om dit mogelijk te maken is het noodzakelijk om een scheiding aan te brengen tussen de externe en de interne communicatie. Daarbij zou voor beide categorieën een discussieplatform moeten worden geopend. Het huidige bestuur denkt in deze richting.

Slotconclusie

Bij onze analyses en onderzoeken hebben we ons steeds de vraag gesteld: wat is de missie van Heemschut en kunnen we deze tot in lengte van dagen volhouden als we doorgaan op de ingeslagen weg? Wij zijn van mening dat veranderingen noodzakelijk zijn en dat bestuurlijk daadkrachtiger richting gegeven wordt aan de vereniging en waarbij *gestuurd* wordt op vastgesteld (of nog vast te stellen) beleid. Onder meer op het gebied van een nieuwe governance, kostenbeheersing & financiële management-informatie, ledenwerving, personeelsbeleid, transparantie en communicatie en waarbij de vereniging altijd *bestuurd* wordt met inachtneming van de statutaire bepalingen.

We hebben een prachtige vereniging met een goede naam. Natuurlijk zijn de conclusies gebaseerd op wat we uit het verleden gezien hebben. Maar dit stuk is toekomstgericht geschreven, als een agenda voor de toekomst en een handreiking aan de leden en bestuur om zaken voor een langere periode goed op de rails te krijgen. Daar moeten we gebruik van maken om in de toekomst zowel middelen binnen te halen, leden te werven maar voor en vooral het zo belangrijke erfgoed van Nederland helpen behouden voor de toekomst.

Het volgende onderzoeksonderwerp van de Rekencommissie is de doelmatigheid en doeltreffendheid van inzet van financiële middelen door de vereniging. Daarover wordt in 2018 verslag gedaan.